

Reaaliaikainen eepos, nykyrunon klassikko Virosta

Hasso Krull: *Meter ja Demeter* (WSOY2009) suom Anu Laitila

Anniina Ljokkoi:

Viime aikoina on julkaistu suomennoksia useista virolaisista runoteoksista, ja se näkyi myös Helsingin Kirjamesuilla. Yksi merkittävimmistä on Hasso Krullin *Meter ja Demeter*, joka ilmestyi Virossa 2004 (viroksi *Meeter ja Demeeter*) ja on saavuttanut Virossa klassikon aseman, suorastaan arvonimen eepos.

Hasso Krullia kutsutaan Viron nuoren polven älyköksi, vaikka mies lähentelee jo viittäkymmentä. Ensimmäisen runokokoelmansa Krull julkaisi vuonna -86 ja on runoilun lisäksi kääntänyt lyriikkaa ja filosofista kirjallisuutta useilta eri kieliltä, opiskellut, tutkinut, opettanut ja toiminut kirjallisuuskriittikkona. Krull tunnetaan tyylikokeilijana, jolle eri tyyleillä leikkittely on vakava haaste ja tapa käsitellä uusia teemoja.

Meter ja Demeter on laaja runoteos, jonka aineistona ovat myytit. Krull on tutkiskellut luomismyyttejä kaikkialta maailmasta ja luonut niistä oman syntyjä syviä käsittelevän eepoksensa. Teos on jaettu kahteen osaan.

Ensimmäinen osa, mittayksikköön ja tekniikkaan viittaava *Meter*, kuvaa ihmiskunnan lopun aikoja, perinnekulttuurin katoamista ja korvautumista materialismilla ja kuluttamisella. Nykyisen maailman hukuttaa lopulta tulva, ja tuho on Prometheuksen aikaansaannosta. Miksi juuri Prometheuksen, joka antiikin myyteissä lahjoitti ihmisille tulen ja sitä kautta mahdollisuuden kehittyä maailman herraksi – ehkä juuri siksi.

Maailman tuhoutumisen teema saa näinä päivinä helposti ekologiseen kriisiin ja ilmastonmuutokseen viittaavan sisällön. Krull on ollut edelläkävijä monessa virolaisessa keskustelussa ja tuonut laajan kielitaitonsa ansiosta viron kielelle tietoa esimerkiksi juuri ekokatastrofiin ja kulutukseen liittyvistä teemoista jo kauan ennen kuin virolaisessa yhteiskunnassa on ollut muiden ongelmien rinnalla sijaa näille teemoille.

Ensimmäisen osan loppua kohti entäessä runojen pituus lyhenee kunnes päästään viimeiseen, ainoastaan yhden rivin mittaiseen runoon. Maailma tuhoutuu syntyäkseen uudelleen toisessa osassa, *Demeter*. Toisessa osassa maailma luodaan uudelleen, ja maailmaa luotaessa on runoilijan kielikin kauneimmillaan.

kandiline võis olla raamat
kust loeti oma tulevasi
auguline on ruum kust tulevad kõik asjad
kõik sünnib augulises ja mina olen sünnitaja
ma olen täis auke ma olen maailmaruum
ma sünnitan ruumi mis on maailm mis pole auguline
ma sünnitan ümmarguse maailma

helistasin Demeeterile
telefon on ajutiselt välja lülitatud
või number pole kasutusel

—

kirja josta tulevia luettiin
saattoi olla kulmikas
tila josta kaikki asiat tulevat on huokoinen
kaikki syntyy huokosissa ja minä olen synnyttaja
olen täynnä huokosia olen maailmantila
synnytän tilaa joka on maailma joka ei ole huokoinen
synnytän pyöreän maailman

Eepokseksi nimetty teos on niin maailmoja syleilevä, että sieltä voi löytää teemoja kaikkien olemassa olevaan liittyen. Kiinnostavaa on, ettei Krullin pitäydy vain "myyttiseksi" tai ajattomaksi koetussa kielessä, vaan mukana on myös meidän aikaamme kuuluvia sanoja hauskaasti ja sulassa sovussa myyttisten elementtien kanssa.

soitin Demeterile
puhelin on pois päältä
tai numero ei ole käytössä

Suomentaja Anu Laitilan työtä on keuhuttu useissa arvosteluissa, eikä häntä voi moittiakaan. Teoksesta on vaikea löytää kohtaa, jonka kääntäisi itse toisin, ja Laitilan käännöstyölle antaa arvoa se, että hän on tehnyt sitä yhteistyössä Hasso Krullin kanssa. Suomennoksen loppuun kootuista suomentajan huomautuksista on apua Krullin vaikeaselkoista ajatussenjuoksua seurattaessa.

Käännöksen moitteettomuudesta huolimatta teos herää henkiin ja pääsee parhaiten oikeuksiinsa alkukielellä luettuna, mikä on tietysti tyypillistä runoteoksille. Viron kieli on pehmeää ja soljuvaa ja lukeminen nautinnollista. Tämä Krullin teos on omaperäinen helmi Viron kirjallisuudessa.

Anniina Ljokkoi